

RAAK-Pro Project
***Gezond Seksueel Gedrag in de
Residentiële Jeugdzorg: duurzaam
verbeteren van professioneel handelen:
Vlaggensysteem RJ***

**Nieuwsbrief 2
Oktober 2015**

avans
hogeschool

accare
kinder- en jeugdpsychiatrie

MOVISIE
kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Rutgers

Kenniscentrum
seksualiteit

TNO innovation
for life

Het project Vlaggensysteem RJ

Het Vlaggensysteem RJ is een methode om seksueel gedrag van jongeren in de residentiële jeugdzorg te duiden, bespreekbaar te maken en er adequaat op te reageren. Het Project 'Gezond seksueel gedrag in de residentiële Jeugdzorg: duurzaam verbeteren van professioneel handelen' - korte naam: Vlaggensysteem Residentiële Jeugdzorg (RJ) - wil bijdragen aan een gezonde seksuele ontwikkeling van jongeren binnen de RJ, en wil seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel misbruik helpen voorkomen. Het project heeft twee doelen:

- De handelingsverlegenheid van professionals in de RJ met betrekking tot seksualiteit en seksueel gedrag van jongeren verminderen;
- Kennis ontwikkelen over het succesvol implementeren van het Vlaggensysteem binnen de RJ en het Hoger Sociaal Agogisch Onderwijs.

Het project is gestart in mei 2013 en duurt tot mei 2017. Avans Hogeschool, Movisie, Rutgers, TNO en Accare werken hierin samen. Het project wordt mede gefinancierd door Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA en wordt uitgevoerd in samenwerking met professionals in de residentiële jeugdzorg. Via onze nieuwsbrief houden wij u op de hoogte van de ontwikkelingen in dit project.

Vlaggensysteem RJ 1.0

In de laatste maanden voor de zomervakantie is hard gewerkt aan de doorontwikkeling van het Vlaggensysteem Basis naar een specifieke versie voor de Residentiële Jeugdzorg, het Vlaggensysteem RJ. Omdat dit de testversie is, spreken we van Vlaggensysteem RJ 1.0. De definitieve versie zal na het onderzoek ontwikkeld worden (Vlaggensysteem RJ 2.0).

Op basis van een uitgebreide literatuurstudie, theoretische modellen voor gedragsverandering bij professionals en het model van Fleuren (2004) voor effectieve implementatie van methodieken, is een theoretisch onderbouwd **interventiemodel** voor het Vlaggensysteem RJ ontwikkeld.

Het interventiemodel beschrijft de centrale doelen van het Vlaggensysteem RJ (de

aspecten van de handelingsbekwaamheid van professionals in de RJ m.b.t. bespreekbaar maken van en reageren op seksueel gedrag), en de factoren die een positieve of negatieve invloed daarop kunnen hebben. In het model is aangegeven hoe het Vlaggensysteem deze factoren in positieve zin wil beïnvloeden, zodat de handelingsbekwaamheid toeneemt.

Op basis van intervention mapping zijn trainingsdoelen ontwikkeld, die vertaald zijn naar een **nieuwe Train-de-Trainer Vlaggensysteem RJ**.

Ook is er een nieuwe **Handleiding Vlaggensysteem RJ** geschreven. Aan de handleiding is een **implementatie-handleiding** toegevoegd, die interne trainers en projectleiders ondersteunt bij het 'laten landen' van het Vlaggensysteem in het beleid en de dagelijkse praktijk van de instelling.

De tools die Vlaggensysteem biedt om te komen tot een adequate inschatting van gedrag en een adequate pedagogische reactie zijn door experts en professionals uit de praktijk in verschillende klankbordgroepen getoetst. Deze tools zijn:

- zes beoordelingscriteria,
- een normatieve lijst,
- richtlijnen m.b.t. pedagogische reacties,
- tekeningen en
- casuïstiek.

Op basis van de adviezen van de klankbordgroepen zijn **16 nieuwe tekeningen** ontworpen, die beter passen bij de context van de RJ.

Proefimplementatie en onderzoek

De proefimplementatie van het Vlaggensysteem RJ is gestart! Vanaf begin september volgen professionals uit 12 instellingen de Train de Trainer Vlaggensysteem RJ, en vanaf 5 oktober gaan zij in hun eigen instellingen aan de slag met het trainen van hun collega's, zodat hele teams met de methode kunnen gaan werken. Niet alleen groepsleiders, maar ook orthopedagogen, teamleiders en andere functionarissen kunnen aan die trainingen deelnemen! Het is immers de bedoeling dat het Vlaggensysteem RJ breed gedragen wordt in de instellingen.

Met de eerste trainingen is ook het onderzoek naar het Vlaggensysteem RJ gestart. Alle deelnemende instellingen hebben een interne projectleider aangesteld, die de schakel vormt tussen de instelling en de onderzoekers van TNO. Zij hebben een instructiebijeenkomst gevolgd, waarin is uitgelegd hoe het onderzoek in elkaar zit en wat er van instellingen en deelnemende afdelingen en professionals wordt gevraagd. De Train

de Trainer is geobserveerd en geëvalueerd, en alle ruim 200 groepsleiders en andere professionals die met het Vlaggensysteem gaan werken en de interne training gaan volgen, vullen een digitale vragenlijst in. Dit is de **voormeting**, waarin kennis-, houdings- en vaardigheidsaspecten worden bevraagd, en ook een aantal achtergrondgegevens zoals leeftijd en werkervaring.

Aan het einde van de proefperiode - wanneer zij na de interne training met het Vlaggensysteem aan de slag zijn geweest - vullen zij diezelfde vragenlijst nogmaals in voor de **nameting**, om te kunnen bepalen of, en in hoeverre, de doelen van het Vlaggensysteem zijn behaald (handelingscompetenties zijn toegevoegd). De proefperiode duurt per instelling 9 maanden, maar omdat niet alle instellingen tegelijk getraind worden loopt de totale onderzoeksperiode iets langer. Halverwege en aan het einde van de proefperiode worden **(groeps)interviews** gehouden om meer inhoudelijke informatie te verzamelen over de ervaringen die met het Vlaggensysteem RJ 1.0 zijn opgedaan. Is de methode bruikbaar en uitvoerbaar? Waar loopt men in de praktijk tegen aan, of welke kansen biedt het werken met het Vlaggensysteem? Deze en andere vragen zullen in de **proces-evaluatie** beantwoord kunnen worden. Eind 2016 loopt de proefperiode af en begin 2017 komen we met de resultaten naar buiten.

Opleidingen screenen zichzelf

Met het deelproject onderwijs willen wij binnen het HBO-onderwijs het thema seksualiteit meer op de agenda en in de curricula krijgen, zodat aankomende professionals beter voorbereid zijn op het bespreekbaar maken van seksualiteit binnen de jeugdzorg.

Dat begint met eerst analyseren wat er al gebeurt binnen de opleidingen: zes afstudeerders bij het project Vlaggensysteem RJ hebben onderzoek gedaan naar de volgende vragen:

- Hoe ervaren derdejaarsstudenten van de sociaal agogische opleidingen het praten over seksualiteit met zowel jongeren als professionals tijdens hun stage?
- Hoe kijken vierdejaarsstudenten naar het onderwijs, is er voldoende aandacht besteed aan seksualiteit en het bespreekbaar maken hiervan tijdens hun opleiding?
- Welke competenties moeten docenten hebben om hiermee in het onderwijs aan de slag te kunnen?

Hun **rapporten** zijn via de [website](#) beschikbaar.

Op landelijk niveau willen we opleidingen ondersteunen bij het kritisch onderzoeken van hun eigen opleidingen. We werken daarin samen met het **project “Leren signaleren”** waarin Rutgers, Movisie, Augeo en het NJI participeren. “Leren signaleren is nu nog voornamelijk gericht op de meldcode huiselijk geweld”, maar wil ook de aandacht op leren signaleren en bespreken van seksueel gedrag vestigen. Op het portaal van dit project kunnen opleidingen een [monitor vragenlijst](#) invullen, die de aandacht voor de verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in de eigen opleiding in kaart brengt.

In de Week tegen Kindermishandeling (16 t/m 21 november) wordt de monitor verspreid onder de opleidingen. Ook is er vanaf september een voorlichtingscampagne gestart vanuit VWS om aandacht te vragen voor het project leren signaleren. We werken nu aan een extra monitormodule rondom de **thema-competentie seksualiteit**, die vanaf volgend jaar beschikbaar zal zijn. Wilt u al zien hoe dit portaal eruit gaat zien, dan vindt u informatie via [de website](#).

Daar is ook een grote hoeveelheid **ondersteunend lesmateriaal** te vinden dat

gebruikt kan worden in lessen en lesprogramma's.

De themacompetentie in het onderwijs invoegen

Binnen het HSAO gaat er het nodige veranderen de komende jaren. Het adviesrapport [“Meer van Waarde”](#) zal daarbij leidend zijn. Daarin wordt uitgegaan van drie uitstroomprofielen, waarvan er een “Sociaal werk in het brede jeugddomein” is. De themacompetentie “Seksuele ontwikkeling, seksueel risicogedrag en seksueel misbruik” (kort: Themacompetentie seksualiteit), die nu al verplicht is voor het uitstroomprofiel jeugdzorgwerker, komt daarbij meer centraal te staan.

Op 28 Januari 2015 organiseert het project een **landelijke studiemiddag voor docenten, opleidingscoördinatoren, curriculumontwikkelaars en leden van onderwijscommissies** rondom de vraag hoe de themacompetentie vertaald kan worden naar het curriculum. De bijeenkomst zal plaatsvinden van 13.30 – 17.00 uur in Utrecht. Vooraanmelding kan nu al plaatsvinden via de [website](#). Wanneer het definitieve programma en locatie bekend gemaakt worden, kunt u uw aanmelding bevestigen.

Het Vlaggensysteem inzetten in het onderwijs

Een training in het werken met het Vlaggensysteem past goed in het onderwijs rondom de themacompetentie. Studenten die een dergelijke training hebben gevolgd, zullen een streepje voor hebben bij een sollicitatie binnen de jeugdzorg.

Daarbij is het wel van belang dat zij alle ins en outs van het Vlaggensysteem leren kennen en getraind worden door gecertificeerde trainers.

Movisie ontwikkelt momenteel een specifieke **Train de Trainer voor docenten in het HSAO**, zodat zij als gecertificeerde trainers hun collega's en studenten een basistraining kunnen geven. Zodra trainingsdata en nadere gegevens bekend zijn, zullen deze via verschillende docentennetwerken bekend gemaakt worden.

Een eerste kennismaking met het Vlaggensysteem kan daarentegen al door middel van een workshop plaatsvinden. In het kader van het project "**Meet the Experts**" van Rutgers werd bijvoorbeeld een dergelijke workshop gegeven aan Hogeschool Rotterdam door een gecertificeerde docent van Avans, verbonden aan het project.

Voor HBO en MBO docenten zijn er ook in oktober nog twee mogelijkheden om deel te nemen aan zogenaamde [Train the teacher bijeenkomsten](#) van Movisie.

Colofon

Nieuwsbrief Vlaggensysteem RJ, oktober 2015.

Deze nieuwsbrief is een uitgave van:
Raak-Pro Project 'Gezond seksueel gedrag in de residentiële jeugdzorg':
Vlaggensysteem RJ.
Avans Hogeschool, Movisie, Rutgers,
TNO, Accare.

Projectleider: Mechtild Höing

Contactpersoon:
Carina Klerx, management assistente
VlaggensysteemRJ.ev.avb@avans.nl

Tel.: (0)88 525 68 51
Postbus 90.116 | 4800 RA Breda

Dit project wordt mede mogelijk gemaakt door Nationaal
Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek

